FUZÛLÎ

HEFT CÂM (SÂKÎNÂME)

RİND Ü ZÂHİD

SIHHAT U MARAZ

MEKTUPLAR

VakıfBank Kültür Yayınları: 0498
Klasik: 031

HEFT CÂM (SÂKÎNÂME)
RİND Ü ZÂHİD
SIHHAT U MARAZ
MEKTUPLAR
BÜTÜN ESERLERİ 4
FUZÛLÎ

Hazırlayanlar
Ozan Yılmaz
Yusuf Yıldırım
Yılmaz Öksüz

Yayın Danışmanı
Ekrem Demirli

Proje Editörü
Alim Yıldız

Kitap Editörü
Ömer Uzunağaç

Sayfa Uygulama
Kamuran Ok

Kapak
Faruk Özcan

VakıfBank Kültür Yayınları
İnkılap Mahallesi
Dr. Adnan Büyükdeniz Caddesi
No: 7/A1 – Kat 13
34768 Ümraniye / İstanbul
Telefon: 0 216 285 9571
www.vbky.com.tr - info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2026

ISBN 978-625-8825-17-6

Kitabın tüm yayın hakları VakıfBank Kültür Yayınlarına aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı
Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere, Avcılar / İstanbul
Tel: 0212 412 1700
www.mega.com.tr - info@mega.com.tr
Sertifika No: 44452

1. Baskı: Ekim 2026

HEFT CÂM (SÂKÎNÂME)
RİND Ü ZÂHİD
SIHHAT U MARAZ
MEKTUPLAR

FUZÛLÎ

HAZIRLAYANLAR
OZAN YILMAZ
YUSUF YILDIRIM
YILMAZ ÖKSÜZ

vb.

FUZÛLÎ

Türk edebiyatının en büyük şairlerinden biri olan Fuzûlî'nin asıl adı Mehmed, babasının adı Süleyman'dır. Ne zaman ve nerede doğduğu kesin olarak bilinmese de Irak coğrafyasında doğup yaşadığı kesindir. 15. yüzyıl sonlarına doğru doğduğu düşünülmektedir. Nasıl bir eğitim aldığı bilinmiyorsa da Arapça ve Farsçayı bu dillerde eser verecek ve şiir söyleyebilecek kadar iyi bildiği açıktır. Kanûnî Sultan Süleyman 1534'te Bağdat'ı fethedince, "Geldi burc-ı evliyâya pâdişâh-ı nâmdâr" tarih mısraını da ihtiva eden meşhur kasidesiyle beraber padişaha yaklaşmak ve böylece çok arzu ettiği İstanbul'a gitmek istedi ancak bu emeline nail olamadı. Kendisine evkaftan maaş bağlanacağına dair söz verilip çok az bir meblağ layık görülmesi, *Şikâyetnâme*'sini kaleme almasına yol açtı. 1556 yılındaki büyük veba salgını sırasında –muhtemelen Kerbela'da– vefat etti. Türkçe eserlerinden *Dîvân* ve *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi en önemli iki eseridir. Diğer manzum Türkçe eserleri 440 beyit tutarındaki *Beng ü Bâde* ve *Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn*'dir. Kerbela vakasının edebiyatımızda en güzel anlatımı olan *Hadîkatü's-suadâ* ise Türkçe mensur tek eseridir. Farsça manzum eserleri *Dîvân*, *Heft Câm*, *Enîsü'l-kalb*; mensur eserleri *Muammâ Risalesi*, *Rind ü Zâhid* ve *Sıhhat u Maraz*'dır. *Matla'u'l-i'tikād* aldı mensur eserini Arapça yazan Fuzûlî'nin 470 beyit tutarındaki Hz. Ali övgülerinden oluşan Arapça şiirleri *Arapça Dîvân* olarak da kabul edilir.

OZAN YILMAZ

1980 tarihinde Giresun'da doğdu. 2001 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. 2004 yılında Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisansını, 2008 yılında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde doktorasını tamamladı. 2010'dan itibaren Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. 2019'da Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanı (GEBİP) ödülüne layık görülmüştür.

YUSUF YILDIRIM

1980 yılında Şanlıurfa'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Şanlıurfa'da tamamladı. 2002 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Doktorasını Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı'nda tamamladı (2013). 2024 yılında profesör oldu. Hâlen Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

YILMAZ ÖKSÜZ

Manisa'nın Kula ilçesinde doğdu. Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu (2004). Doktorasını Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı (2016). 2021 yılında Ege Üniversitesi'ne atandı. 2023'te doçent unvanı aldı. Hâlen Ege Üniversitesi Birgivi İlahiyat Fakültesi'nde akademik çalışmalarını sürdürmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sunuş **7**

Fuzûlî **11**

Heft Câm (Sâkînâme) **19**
Ozan Yılmaz

Rind ü Zâhid **43**
Yusuf Yıldırım

Sıhhat u Maraz **107**
Yusuf Yıldırım

Mektuplar **131**
Yılmaz Öksüz

Kaynakça **161**

SUNUŞ

XVI. yüzyılın olduğu kadar Türk edebiyatının da en büyük şairlerinden biri olan Fuzûlî, sultanların gölgesinden uzak ve sakinlerinin şuursuzluğu yüzünden harabe olarak kalmış Irak-ı Arab'da yaşamış bir şairdir. Böyle bir bölgede yaşamasına rağmen, sesini ve sanatını dünyaya duyurmuş, şairliğini herkese kabul ettirmiştir. Döneminin en önemli üç dili "elsine-i selâse" Türkçe, Farsça ve Arapça dilleriyle eserler veren şair, yaşadığı dönemden itibaren dikkatleri üzerine çeken bir sanatkâr olmuştur.

Kaleme aldığı bütün eserleri büyük bir zevkle okunan ve pek çok dile çevrilen şairin en bilinen ve şaheser kabul edilen iki eseri, *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi ile *Türkçe Dîvân*'ıdır. Eserlerinden her biri üzerine farklı tarihlerde ve farklı araştırmacılar tarafından ülkemizde birçok çalışma yapılmıştır. Bununla birlikte Fuzûlî ile ilgili çalışma yapacak bir araştırmacının her üç dille yazılan bu eserlerin tamamını veya bazılarını bir arada bulabilmesi de mümkün değildir. Bu ihtiyaç göz önünde bulundurularak şairin eserlerini külliyat olarak çıkarmaya yönelik bir girişim olmuşsa da ne yazık ki bu girişim bazı nedenlerden dolayı sonuca ulaşamamıştır.

1944 yılında Millî Eğitim Bakanlığı, Fuzûlî'nin eserlerinin tamamının basılması için bir girişimde bulunmuştur. Dönemin Diyanet İşleri Başkanı Şerafettin Yaltkaya başkanlığında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi hocalarından Necati Lugal, Necmettin Halil Onan, Kenan Akyüz ve Kemal Edip

Kürkçüoğlu ile Bakanlık Kütüphaneler Müdürü Aziz Berker'den oluşan bir komisyon kurulmuştur. *Arapça Dîvân* ile *Matla'u'l-i'tikād* Şerafettin Yaltkaya'ya, *Farsça Dîvân* Necati Lugal'e, *Türkçe Dîvân* Necmettin Halil Onan'a, *Leylâ vü Mecnun* Kenan Akyüz'e, *Hadîkatü's-suadâ, Kırk Hadis, Beng ü Bâde, Rind ü Zâhid, Heft Câm* ve *Muammâ Risalesi* ise Kemal Edip Kürkçüoğlu'na sipariş edilmiştir. Eserler hazırlanmış, telif hakları ödenmiş olmasına rağmen daha sonra komisyon dağılmış ve külliyat basılamamıştır.

Azerbaycan'da yapılan bir girişim ise başarılı olmuş, Fuzulî'nin eserleri bir külliyat içinde 2005 yılında Bakü'de altı cilt olarak basılmıştır. Bu çalışmada Arapça ve Farsça eserler de Azerbaycan Türkçesi'ne çevrilerek yayımlanmıştır.

Elinizdeki külliyat da aynı gerekçenin bir sonucudur. VakıfBank Kültür Yayınları Yayın Danışmanı sevgili dostum Ekrem Demirli ile yaptığımız bir sohbet neticesinde bu konu konuşulduktan sonra Proje Editörü olarak eserlerin hazırlanma işi tarafıma verilmiştir.

Külliyat içerisinde altısı Türkçe, dördü Farsça ve ikisi Arapça olmak üzere toplam on iki eser günümüz Türkçesiyle yeniden hazırlanmıştır. Bu eserler ve hazırlayanlar şu şekildedir:

Türkçe eserler: *Türkçe Dîvân*: Ömür Ceylan-İbrahim Kolunsağ, *Leylâ ve Mecnûn*: M. Fatih Köksal, *Beng ü Bâde*: Hakan Yekbaş, *Kırk Hadis*: Alim Yıldız, *Hadîkatü's-suadâ*: Ali Yıldırım, *Mektuplar*: Yılmaz Öksüz.

Farsça eserler: *Farsça Dîvân*: Ozan Yılmaz, *Enîsü'l-kalb*: Yusuf Yıldırım, *Rind ü Zâhid*: Yusuf Yıldırım, *Sıhhat u Maraz*: Yusuf Yıldırım, *Muammâ Risalesi*: Yusuf Yıldırım.

Arapça eserler: *Arapça Dîvân*: Mehmet Türkmen, *Matla'u'l-i'tikād*: Abdullah Kahraman.

Yapılan bu çalışmanın Fuzûlî ve eserlerinin günümüz okuyucusuna ulaşması ve rahatça okunup anlaşılmasına bir katkı sağlaması en büyük mutluluğumuz olacaktır.

Bu gecikmiş projenin gerçekleşmesine katkı veren alanlarının uzmanı olan hocalarımız başta olmak üzere VakıfBank Kültür Yayınları ve emeği olan herkese şükranlarımı sunuyorum.

Şairin büyük bir tevazu ile okuyucularından beklentisi olan şu ifadeleri, bizim de isteğimizdir:

> *"Ülkelerin kemal sahiplerinden çekinirim ki, eğer şiirlerimin terkibinde veya mazmununda bazı hatalar, şiir ıstılahına yabancı özellikler görürlerse bağışlasınlar. Necef toprağında ve Kerbela ülkesinde yetişip, evliya burcu olan Bağdat'ın su ve havası ile yetişen bu dünya görmemiş yeni yetmeler, sıkıntı çekmemiş yetimler yolculuk sırasında nereye uğrarlarsa, onları saygıyla karşılasınlar."*

Alim Yıldız

FUZÛLÎ

Aşk imiş her ne var âlemde...

Tamamen özgün ve şahsi şiir dili ile yalnız yaşadığı dönemin değil, tüm zamanların en büyük Türk şairlerinden biri olarak kabul edilen Mehmed Fuzûlî, yaygın kabule göre 1483 yılında doğmuş; bütün ömrünü Hille, Necef, Kerbela ve Bağdat bölgesinde geçirmiştir. Hille müftüsü olduğu rivayet edilen babasının adı Süleyman'dır. Klasik çağlardaki yaygın eğilim gereği babasının gözetiminde başladığı eğitim hayatını Rahmetullah adlı bir başka hocanın dersleriyle sürdürdüğü tahmin edilmekle beraber, eğitimine nerede ve hangi şartlarda devam ettiğine dair kesin bir bilgi yoktur. Ciddi bir eğitim sürecinden geçtiği ve dinî ilimlerden felsefeye, temel bilimlerden hendeseye kadar pek çok alanda birikim sahibi olduğu, kendi ifadeleriyle sabittir.

Türkmenlerin Bayat boyuna mensup olan Fuzûlî, Türkçenin yanı sıra Arapça ve Farsçanın da tabii bir biçimde yaşadığı Irak Türkmen coğrafyasının kültürel, dilsel ve mistik zenginliğini bütün boyutlarıyla eserlerine yansıtır. Akkoyunlu, Safevî ve Osmanlı yönetimlerini gören Bağdat'ta, her üç hanedanın da mensuplarına yahut yöneticilerine kasideler sunan şair, özellikle mektuplarından anlaşıldığı kadarıyla pek de rahat bir hayat sürememiştir.

Himaye ve refah arayışına Akkoyunlu Elvend Bey için yazdığı kasideyle başlayan Fuzûlî, rivayete göre bölgenin etkin siyasi figürü Muşa'şaî Emir Ali b. Muhsin'e de Arapça bir kaside sunmayı ihmal etmemiştir. Akkoyunlu ve Muşa'şaî nüfuzuna büyük ölçüde son veren Safevî fethi üzerine bu kez de Safevî

Hanedanı'nın Bağdat Valisi İbrahim Han Musullu'ya terci-i bent ve kasideler takdim eden şair, İbrahim Han vefat ettikten sonra 1527'de Necef'e dönmüştür. Fuzûlî'nin, Bağdat'a Osmanlı yönetimi gelene dek burada, Hz. Ali türbesinde türbedarlık yaptığı sanılmaktadır. Kanûnî'nin Bağdat fethini:

"Geldi burc-ı evliyâya pâdişâh-ı nâmdâr"

dizesiyle alkışlayan Fuzûlî, Kanûnî'ye sunduğu beş kasidesinin yanı sıra Sadrazam Pargalı İbrahim Paşa, Kazasker Abdülkadir Çelebi ve Nişancı Celâlzâde Mustafa Çelebi gibi önemli isimlere de kasideler sunmasına karşın beklentilerini karşılayamamış, yaşadığı hayal kırıklığını Nişancı Celâlzâde Mustafa Çelebi'ye gönderdiği şaheser mektubuyla *(Şikâyet-nâme)* ölümsüzleştirmiştir.

Yaşadığı dönemin ve coğrafyanın teolojik demografisi, onun itikaden İmâmiyye Şîa'sına mensubiyetini desteklemektedir. Bununla birlikte başta *Matla'u'l-i'tikād* olmak üzere bütün eserleri Fuzûlî'nin; mezhep taassubundan uzak, Şîa'nın siyasi ve propagandist temayüllerinden ziyade kendisini "Ehl-i Beyt" muhabbetiyle tanımlamayı tercih eden ılımlı bir Şiî olduğuna işaret etmektedir. Eserlerindeki yoğun ve vukuflu göndermeleri ile çağdaşı ve hemşehrisi Ahdî'nin beyanı, Fuzûlî'nin tasavvufla olan münasebetini intisap düzeyine yükseltmiş olabileceğini düşündürmekte ise de ne eserleri ne de tarihî kayıtlar bunun hangi tarikat olduğunu açıkça göstermektedir.

1556 yılında, büyük veba salgını sırasında vefat eden ("Geçdi Fuzûlî" = 963) ve Hz. Peygamber'le ailesine duyduğu derin sevgiyi eşsiz manzumelerle ortaya koyan Fuzûlî'nin, vasiyeti üzerine hayatının belli bir döneminde türbedarlığını yaptığı Hz. Hüseyin makamı yakınında, Kerbela'da defnedildiği tahmin edilmektedir. Kaynaklar, oğlu Fazlî hakkında aktarılan kısa malumat dışında ailesine dair başkaca bir bilgi vermez.

FUZÛLÎ'NİN ESERLERİ

Üç dilde pek çok eser veren Fuzûlî, *Dîvân* (Arapça) adıyla bilinen 12 kasidesini ve kelam ilmine dair *Matla'u'l-i'tikād* adlı eserini Arapça kaleme almıştır. Şairin, aralarında hacimlice bir *Dîvân* da bulunan Farsça eserleri şunlardır: *Heft Câm* (Sâkînâme), *Rind ü Zâhid*, *Sıhhat u Maraz*, *Enîsü'l-kalb* ve *Muammâ Risalesi*.

Fuzûlî'nin çağlar üstü nüfuzundaki en büyük pay ise Türkçe eserlerindedir. Şah İsmail'e sunulan alegorik mesnevi *Beng ü Bâde*, Molla Câmî'nin eserinden yapılan *Hadîs-i Erbaîn Tercümesi*, meyvelerin münazarasına dayanan ve kendisine aidiyeti henüz ispatlanamayan *Sohbetü'l-esmâr* ve farklı devlet adamlarına yazdığı beş adet *Mektup*, görece tanınmış ve sevilmiş metinler olmakla birlikte Kerbela hadisesini trajik bir dille anlattığı *Hadîkatü's-suadâ* adlı eseri, başta Şiî ve Alevî-Bektaşî topluluklar olmak üzere tüm Müslümanlar üzerinde derin tesirler bırakmıştır. *Türkçe Dîvân*'ı ile birlikte en çok bilinen ve okunan eseri ise hiç şüphesiz *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisidir. Farklı dillerde pek çok kez şiirleştirilen bu klasik aşk hikâyesi, Fuzûlî'nin diliyle o denli sevilmiştir ki kendisinden önce ve sonra başka şairler tarafından da Türkçe nazmedilmiş olmasına karşın Leylâ ve Mecnûn dendiğinde akla gelen ilk şair her zaman Fuzûlî olmuştur.

MANZUM ESERLERİ

Dîvân (Türkçe): Fuzûlî'nin *Türkçe Dîvân*'ı, tüm Türk illerinde en fazla çoğaltılan, basılan ve okunan klasik metinlerden biridir. *Dîvân*'ın eski ve yeni harfli nüsha ve basımlarının önemli bir kısmı kasideleri içermez. *Dîvân* metni üzerindeki ilk bütüncül Latin harfli Türkiye neşirleri olan Abdülbaki Gölpınarlı ve Ali Nihat Tarlan'ın eserlerinde de kasideler yer almamıştır. Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel ve Müjgan Cumbur tarafından ortak-

laşa hazırlanan ve 1958 yılında yayımlanan *Türkçe Dîvân* ise hem mukaddime ve kasideleri ihtiva etmesi hem de 68 nüshanın karşılaştırılarak farkların belirtilmesi bakımından en kapsamlı metin yayımıdır. 2017'de Abdülhakim Kılınç tarafından tamamlanan bir doktora tezinde de *Dîvân*'ın 16. yüzyıl kopyaları karşılaştırılmıştır.

Cumhuriyet tarihinin önemli Fuzûlî uzmanlarından biri olan Cem Dilçin, 2001 yılında yayımladığı *Fuzûlî Dîvânı Üzerine Notlar* adlı eserinde, *Dîvân*'ın üç neşrini (Gölpınarlı, Tarlan, Akyüz vd.) karşılaştırmış ve bir kısmı metin onarımı olmak üzere pek çok önerisini kayda geçirmiştir. Yine merhum Dilçin, farklı zamanlarda yazdığı ve Fuzûlî'nin kasidelerini ele aldığı bir dizi makalesinde de çok sayıda yeni okuma önerisi ve metin onarımı teklifinde bulunmuştur. Değerli bilim insanları Tahir Üzgör, Fatih Köksal, Vügar Sultanzade, Özkan Öztekten ve Sadık Yazar, Fuzûlî'nin kasideleri ve muhtelif beyitleri üzerine önemli incelemeler yayımlamışlardır. Ayrıca, Türkiye dışındaki seçkin Fuzûlî uzmanları merhum Hamid Araslı ve Hüseyin Muhammedzade Sadık'ın hacimli neşirleri, Türkiye'de yapılmış çalışmalarda kullanılmayan nüshaları da içermeleri bakımından son derece önemli yayınlardır.

Dîvân (Farsça): Fuzûlî'nin, edebî kimliğini inşa ederken Arapçadan ziyade Farsçadan ve klasik Fars şiiri duyarlıklarından yararlandığını belgeleyen *Farsça Dîvân*, *Türkçe Dîvân*'ından hacimce daha büyüktür. Rindane ve sufiyane tahassüslerin ustaca harmanlandığı şiirler, *Türkçe Dîvân*'ında da bariz akisleri görülen Hâfız ve Molla Câmî'yi güçlü bir biçimde anımsatır. *Dîvân*, Ali Nihat Tarlan tarafından Türkçeye aktarılmış, karşılaştırmalı metni ise Hasibe Mazıoğlu'nca yayımlanmıştır.

Dîvân (Arapça): Klasik kaynakların şehadetiyle varlığından haberdar olduğumuz *Arapça Dîvân*'ın eksiksiz bir nüshasına henüz ulaşılamamıştır. Araştırmacıların "Dîvân" adıyla andığı

eldeki metin, hayli hacimli olduğu tahmin edilen *Dîvân*'dan istinsah edilmiş 516 beyitlik küçük bir bölümdür. Hamid Araslı'nın 1958 tarihli neşrine göre çoğu naat ve Hz. Ali methiyesi olmak üzere 12 kaside ve bir hatimeden ibarettir.

Leylâ vü Mecnûn: Kadim bir Arap anlatısından esinlenilerek İslam dillerinin ortak romaneskine dönüştürülen Leylâ ve Mecnûn hikâyesi, Fars edebiyatında müstakil bir eser olarak ilk kez Nizâmî tarafından nazma çekilmiştir. Türk edebiyatında ise kendisinden önce müstakil eser yahut eser bölümü olarak kaleme alınmış örnekler bulunmasına karşın en çok ilgi gören ve etkilenilen Leylâ ve Mecnûn'a Fuzûlî imza atmıştır. Fuzûlî, sefer sırasında Bağdat'a gelerek kendisiyle tanışan Osmanlı şairlerinin (Taşlıcalı Yahya Bey, Hayâlî, Celalzade Mustafa Çelebi, Aşkî) teşvikiyle 1535'te yazdığını söylediği mesnevisini, Bağdat ve Halep Beylerbeyi Üveys Paşa'ya sunmuştur. Leylâ ve Mecnûn, yalnız klasik manzum bir anlatı olmak vasfıyla değil Mecnûn'un yolculuğu üzerinden kendisinden sonraki ilahi aşk telakkisini derinden şekillendirmesiyle de Mehmed Emin Resûlzâde'ye izafe edilen "Nizâmî Mecnûn'u şiirleştirmiş, Fuzûlî ise şiiri Mecnûnlaştırmıştır." veciz tespitini fazlasıyla hak eden bir şaheserdir. Necmettin Halil Onan, Hüseyin Ayan ve Muhammed Nur Doğan tarafından Latin harfleriyle yayımlanan eser dünya dillerine de çevrilmiş, sahne ve görsel sanat dallarına defalarca uyarlanmıştır.

Beng ü Bâde: Dört yüz kırk dört beyitlik bir münazara olan *Beng ü Bâde*, ana kahramanlar afyon ve şarabın yanı sıra diğer keyif verici maddelerin de kişileştirildiği alegorik bir mesnevidir. Şah İsmail ile II. Bâyezid veya Muşa'şaî Ali b. Muhsin'in karşılaştırıldığı düşünülen eser, şair tarafından Şah İsmail'e sunulmuştur. Fuzûlî külliyatları içinde hemen daima kendisine yer bulan *Beng ü Bâde*'yi, Kemal Edip Kürkçüoğlu Latin harfleriyle yayımlamıştır.

Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn: Molla Câmî'ye ait aynı adlı eserin bu tercümesi, Ali Şîr Nevâî tarafından *Çihl Hadîs* adıyla Çağatay Türkçesine yapılmış çeviriden ilhamla kaleme alınmıştır. Mensur bir mukaddimeden sonra hadislerin kıtalar şeklinde tercümesini içeren eser, geleneğin en çok okunan Kırk Hadis'lerinden biridir. Abdülkadir Karahan ve Kemal Edip Kürkçüoğlu tarafından Latin harfleriyle yayımlanmıştır.

Sohbetü'l-esmâr: Meyvelerin kişileştirilerek münazara ettirilmesi üzerine kurulmuş bu küçük mesnevinin Fuzûlî'ye aidiyeti henüz kesinleşmemiştir. İnsanların değersiz meselelerle ayrılıklara düştüğü, bu yüzden de kendilerinin ve varlığın hakikatini göremediklerini anlatan *Sohbetü'l-esmâr*, ilk olarak Hamid Araslı tarafından *Fuzûlî Külliyatı* içinde Kiril harfleriyle, daha sonra da bu neşir esas alınarak Kemal Peker ve Sedit Yüksel tarafından yeni Türk harfleriyle yayımlanmıştır.

Heft Câm (Sâkînâme): Manzum bir mukaddimeden sonra yedi bölüme ayrılan bu küçük mesnevi, yine şairin çok sevdiği anlaşılan münazara biçiminde kurgulanmış tasavvufi alegorik bir eserdir. Bu kez musiki aletlerinin kişileştirildiği *Heft Câm*, *Sâkînâme* adıyla birçok kez yayımlanmış, şairin *Farsça Dîvân* nüshaları içinde de yer almıştır.

Enîsü'l-kalb: Hâkānî'nin başka şairlerce de tanzir edilmiş *Bahrü'l-ebrâr* adlı kasidesine yazılmış 134 beyitlik nazire bir kaside olan *Enîsü'l-kalb*, Cafer Erkılıç tarafından tercümesiyle birlikte yayımlanmıştır.

Muammâ Risalesi: Bir tür bilmece şiirleri olan muammalar, klasik şiir tarihi içerisinde kimi şairlerin ilgisini diğerlerine nazaran daha fazla çekmiştir. Fuzûlî de o şairlerden biridir. Şairin Farsça ve Türkçe kaleme aldığı muammaları, Kemal Edip Kürkçüoğlu tarafından yayımlanmıştır.